

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Стратегии, анализи, планиране и пазари”

ОДОБРЯВАМ,

ЗАМЕСТНИК - МИНИСТЪР:

(ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ КОСТОВ)

ОДОБРЯВАМ,

ЗАМЕСТНИК - МИНИСТЪР:

(МАРИНА БРАКАЛОВА)

СИТУАЦИОННО-ПЕРСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА РИБИ И ДРУГИ ВОДНИ ОРГАНИЗМИ

през 2013 г. и перспективи за 2014 г.

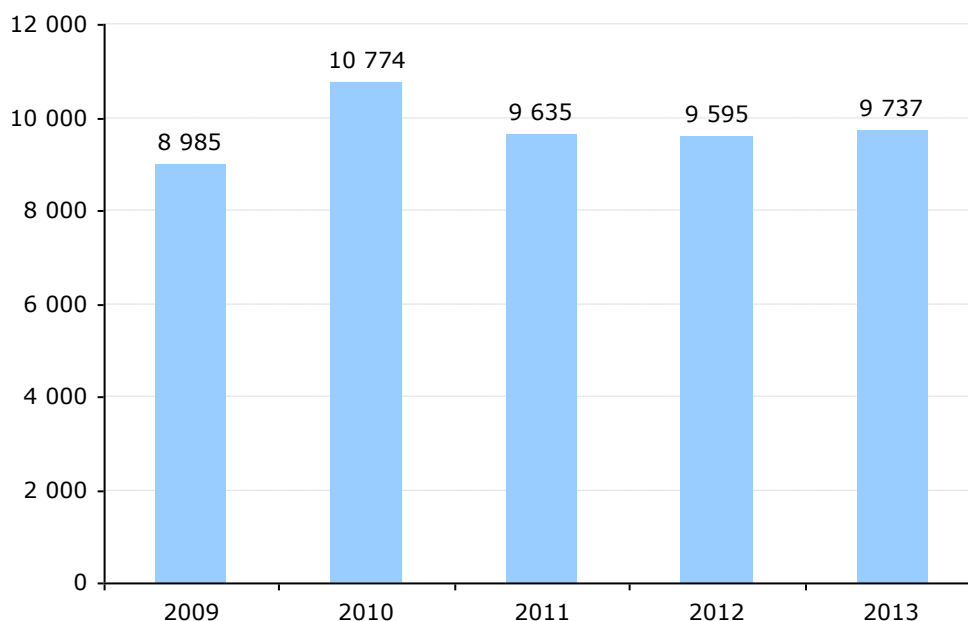
Август 2014 г.

1. Улов на риба и други водни организми

С влизането в сила на промени в Закона за рибарство и аквакултури, от м. август 2012 г. е забранено извършването на стопански риболов във вътрешните водоеми на страната. Тази мярка цели разграничаване на риболов на естествен ресурс (от река Дунав и Черно море) и на произведената в изкуствени условия продукция. Лицата, извършващи стопански риболов във вътрешните водоеми изземват готов ресурс от водите, при по-облекчен режим и срещу единственото задължение за осъществяване на минимално заребяване по определени нормативи. Лицата ползващи водоемите и извършвали стопански риболов във вътрешни водоеми се пререгистрират по чл. 25 на ЗРА, като производители на аквакултури. Така, през 2013 г. стопанският риболов е разрешен само в река Дунав и Черно море, като във вътрешните водни обекти е позволен само любителският риболов.

С цел опазване на рибните ресурси и устойчиво развитие на рибните популации, министърът на земеделието и храните ежегодно издава заповед за забрана на извършването на улов на риба и други водни организми в периода на тяхното размножаване, като ежегодно се определят водоеми, в които е разрешено извършването на любителски риболов по време на забраната. В допълнение, за поддържането и опазването на биологичното разнообразие на ихтиофауната, министърът на земеделието и храните издава заповед за въвеждане на целогодишна забрана за извършване на улов на риба и други водни организми в определени рибностопански обекти.

Фиг. 1. Общ улов на риба и други водни организми в страната, 2009 - 2013 г. (тона)

Източник: ИАРА

По данни на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), през 2013 г. общият улов на риба и други водни организми от стопански риболов в страната възлиза на 9 736,5 тона, от които 9 507,6 тона в Черно море и 128,9 тона - в река Дунав.

Макар през 2013 г. да не е осъществяван стопански риболов във вътрешните водоеми на страната, общият улов на риба и други водни организми нараства с 1,5% спрямо предходната година, главно в резултат от увеличение на улова в Черно море.

Таблица 1. Общ улов на риба и други водни организми в страната по водни басейни, 2011 - 2013 г. (тона)

	2011	2012	2013	Изменение 2013/2012
Улов в Черно море - общо, в т. ч.:	8 147,6	8 161,4	9 507,6	16,5%
- морски видове	4 973,9	4 338,0	4 640,4	7,0%
- проходни - карагьоз	51,8	22,1	24,5	11,0%
- рапани, миди и скариди	3 121,9	3 801,2	4 842,5	27,4%
- други	0,02	0,02	0,18	800,0%
Улов в река Дунав - общо, в т. ч.:	136,3	111,1	128,9	16,1%
- сладководна риба	122,6	102,7	125,2	21,9%
- проходни - карагьоз	6,2	2,9	1,7	-40,8%
- други	7,5	5,5	2,0	-62,8%
Улов във вътрешни водоеми - общо	1 350,6	1 322,7	-	-
Общ улов на риба и др. водни организми	9 634,5	9 595,2	9 736,5	1,5%

Източник: ИАРА

По експертна оценка, през 2014 г. се очаква общият улов на риба и други водни организми (рапани, миди и скариди) да се задържи на ниво, близко до средното за предходните пет години, като възлезе на малко под 10 хил. тона. Конкретният размер на улова зависи от миграцията на видовете, обект на стопански риболов в Черно море и река Дунав, от състоянието на запасите, както и от климатичните условия. Последният фактор предопределя започването на миграциите с цел размножаване или отхранване, както и възможностите за извършване на стопански улов особено за дребномащабния риболовен флот.

1.1 Улов на риба и други водни организми в Черно море

През 2013 г. уловът на риба и други водни организми в Черно море е в размер на 9 507,6 тона - с 16,5% повече в сравнение с 2012 г. От тях, 4 640,4 тона са морски видове риба, 24,5 тона - проходни риби (карагьоз) и 4 842,5 тона – рапани, миди и скариди.

При улова на морските видове риба като цяло се наблюдава увеличение със 7% спрямо предходната година. Традиционно, най-значителен е уловът на риби от вида *Sprattus sprattus sulinus* (копърка, трикона, шпрот). През 2013 г. той възлиза на 3 784,2

тона - с 33,4% повече в сравнение с 2012 г. Близо два пъти нарастват количествата на уловената барбуня, до 256,8 тона.

От останалите черноморски риби, по-съществен е уловът на сафрид – 271,4 тона, попчета – 74 тона, морска лисица – 56,1 тона, лефер – 49 тона, калкан – 39,6 тона и черноморска бодлива акула – 30,9 тона. При първите четири от тези видове риба уловът бележи намаление с между 18 и 91% спрямо предходната година, най-значително при лефера. При улова на калкан намалението е слабо изразено (с около 2%), а този на бодлива акула нараства със 7,9%.

През 2013 г. уловът на водни животни (рапани, миди и скарриди) бележи ръст от 27,4% в сравнение с предходната година, до 4 842,5 тона. Около 99,6% от улова на водни животни се формира от този на рапаните, който достига 4 819,1 тона.

През годината в Черно море са уловени 24,5 тона проходни видове риба (карагъоз) - с 11% повече в сравнение с 2012 г.

Във връзка с прилагане на общата политика на ЕС в областта на рибарството чрез опазване и устойчива експлоатация на рибните ресурси, с Регламент (ЕС) № 126/2012 и Регламент (ЕС) № 24/2014 са определени квоти за улов на калкан (*Scophthalmus maximus*) и трициона (*Sprattus sprattus sulinus*) във водите на Съюза в Черно море през 2013 и 2014 г. В съответствие с Регламент (ЕС) 1224/2009 всички държави членки изготвят национални програми за контролна дейност. В изпълнение на тази програма се прилага Специфичен план за мониторинг и контрол на калкан в Черно море (2013 - 2014 г.).

Таблица 2. Улов на риба и други водни организми в Черно море, 2011 - 2013 г.

Видове риба и други водни организми	Количество (тона)			Изменение 2013/2012
	2011	2012	2013	
Карагъоз, дунавска скумрия (<i>Caspialosa pontica/Alosa pontica</i>)	51,80	22,10	24,54	11,0%
Черноморска бодлива акула (<i>Squalus acanthias</i>)	81,01	28,69	30,95	7,9%
Сардина (<i>Sardina pilchardus</i>)	4,16	4,62	1,01	-78,1%
Цаца (копърка, трициона, шпрот) (<i>Sprattus sprattus sulinus</i>)	3 957,90	2 836,21	3 784,19	33,4%
Хамсия (<i>Engraulis encrasicolus ponticus</i>)	18,11	8,82	9,99	13,3%
Зарган (<i>Belone belone</i>)	4,53	2,52	4,70	86,5%
Черноморски меджид (<i>Merlangius merlangus euxinus</i>)	1,38	1,44	5,30	268,1%
Морски кефал (<i>Mugil cephalus</i>)	14,69	24,82	9,03	-63,6%
Кефал пелингас (<i>Mugil soiuu</i>)	0,43	0,18	0,06	-66,7%
Платерина (<i>Liza aurata</i>)	2,63	0,95	2,00	110,5%
Илария (<i>Liza saliens</i>)	7,51	14,64	13,06	-10,8%
Атерина (<i>Atherina spp.</i>)	16,52	28,11	9,80	-65,1%
Лаврак (<i>Dicentrachus labrax/Morone labrax</i>)	0,02	0,06	0,03	-50,0%
Лефер (<i>Pomatomus saltatrix</i>)	29,39	550,80	49,03	-91,1%
Сафрид (<i>Trachurus mediterraneus ponticus</i>)	394,84	381,37	271,38	-28,8%

Смарид (<i>Spicara spp.</i>)	0,61	0,00	0,00	0,0%
Барбуня (<i>Mullus barbatus ponticus</i>)	176,20	131,49	256,78	95,3%
Барбуня (<i>Mullus surmuletus</i>)	32,92	11,74	14,64	24,7%
Черноморска скумрия (<i>Scomber scombrus</i>)	0,40	0,10	0,00	-100,0%
Паламуд (<i>Sarda sarda</i>)	8,26	96,25	6,13	-93,6%
Сем. Попчета (<i>Gobiidae</i>)	85,18	89,98	74,00	-17,8%
Калкан (<i>Scophthalmus maximus</i>)	38,06	40,34	39,58	-1,9%
Писия (<i>Platichthys flesus luscus</i>)	0,04	9,36	0,12	-98,7%
Морски език (<i>Solea nasuta</i>)	0,02	0,03	0,00	-100,0%
Морска лисица (<i>Raja clavata</i>)	93,40	68,59	56,11	-18,2%
Морски дявол (<i>Lophius piscatorius</i>)	1,21	0,05	0,60	1100,0%
Морска котка (<i>Dasyatis pastinaca</i>)	4,48	6,88	1,91	-72,2%
Обикновени скариди (<i>Leander spp.</i>)	1,28	2,77	2,48	-10,5%
Пясъчна скарида (<i>Crangon sp.</i>)	0,03	0,16	0,27	68,8%
Черна морска мида (<i>Mytilus galloprovincialis</i>)	1,32	3,71	10,05	170,9%
Бяла пясъчна мида (<i>Mya arenaria</i>)	0,40	0,89	10,62	1093,3%
Рапани (<i>Rapana spp.</i>)	3 118,87	3 793,43	4 819,06	27,0%
Други	0,02	0,27	0,18	-33,3%
Общо	8 147,60	8 161,37	9 507,61	16,5%

Източник: ИАРА

1.2 Улов на риба и други водни организми в река Дунав

През 2013 г. уловът на риба в река Дунав нараства с 16,1% спрямо предходната година, до 128,9 тона в т. ч.: сладководна риба – 125,2 тона, карагъоз – 1,7 тона и други риби – 2 тона.

Най-големи са уловените количества пъстър толстолоб – 24,3 тона, шаран – 15,4 тона, бяла мряна – 14,6 тона, платика – 13 тона и сребриста каракуда – 12,7 тона. При пъстрия толстолоб, шарана и сребрилата каракуда се наблюдава нарастване на улова спрямо предходната година, най-значително при сребрилата каракуда – над 2 пъти. Същевременно, при бялата мряна и платиката се отчита намаление на уловените количества, съответно с 23,7 и 4%

С цел опазване и възстановяване на дунавските есетрови риби, през януари 2012 г. е издадена заповед на министъра на земеделието и храните за забрана за улов, пренасяне и продажба на есетрови риби и продукти от тях, уловени в българската акватория на река Дунав и Черно море. Сроктът на забраната е за четиригодишен период.

Таблица 3. Улов на риба и други водни организми в река Дунав, 2011 - 2013 г.

Видове риба и други водни организми	Количество (тона)			Изменение 2013/2012
	2011	2012	2013	
Карагъоз, дунавска скумрия (<i>Caspialosa pontica/Alosa pontica</i>)	6,20	2,87	1,70	-40,8%

Щука (<i>Esox lucius</i>)	1,59	1,51	1,89	25,2%
Бабушка (<i>Rutilus rutilus</i>)	0,14	0,23	0,23	0,0%
Речен кефал (<i>Leuciscus cephalus</i>)	0,14	1,13	0,11	-90,3%
Мъздруга (<i>Leuciscus idus</i>)	0,33	0,20	0,14	-30,0%
Червеноперка (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>)	0,23	0,28	0,63	125,0%
Распер (<i>Aspius aspius</i>)	2,31	1,76	3,40	93,2%
Брияна (облез, уклеј) (<i>Chalcalburnus chalcoides</i>)	2,99	2,09	1,78	-14,8%
Уклеј (<i>Alburnus alburnus</i>)	3,68	3,13	3,79	21,1%
Платика (<i>Abramis brama</i>)	14,48	13,58	13,04	-4,0%
Косат (<i>Abramis sp.</i>)	0,06	0,04	0,30	650,0%
Морунаш (<i>Vimba vimba</i>)	7,50	4,67	4,41	-5,6%
Скобар (<i>Chondrostoma nasus</i>)	2,97	3,07	4,47	45,6%
Бяла мряна (<i>Barbus barbus</i>)	28,39	19,06	14,55	-23,7%
Шаран (<i>Cyprinus carpio</i>)	10,22	10,24	15,37	50,1%
Сребриста каракуда / <i>Carassius auratus</i> /	6,45	5,80	12,67	118,4%
Златиста каракуда / <i>Carassius carassius</i> /	0,11	0,01	0,06	500,0%
Бял толстолоб (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>)	5,70	5,04	5,07	0,6%
Пъстър толстолоб (<i>Aristichthys nobilis</i>)	12,39	13,59	24,33	79,0%
Бял амур (<i>Ctenopharingodon idella</i>)	2,90	3,93	4,86	23,7%
Европейски сом (<i>Sillurus glanis</i>)	11,97	9,49	9,39	-1,1%
Михалца (<i>Lota lota</i>)	0,54	0,03	0,04	33,3%
Бяла риба (сулка) (<i>Sander lucioperca/ Stizostedion lucioperca</i>)	7,29	4,63	4,30	-7,1%
Речен костур (<i>Perca fluviatilis</i>)	0,07	0,22	0,37	68,2%
Други	7,33	5,48	2,04	-62,8%
Общо	136,28	111,08	128,94	16,1%

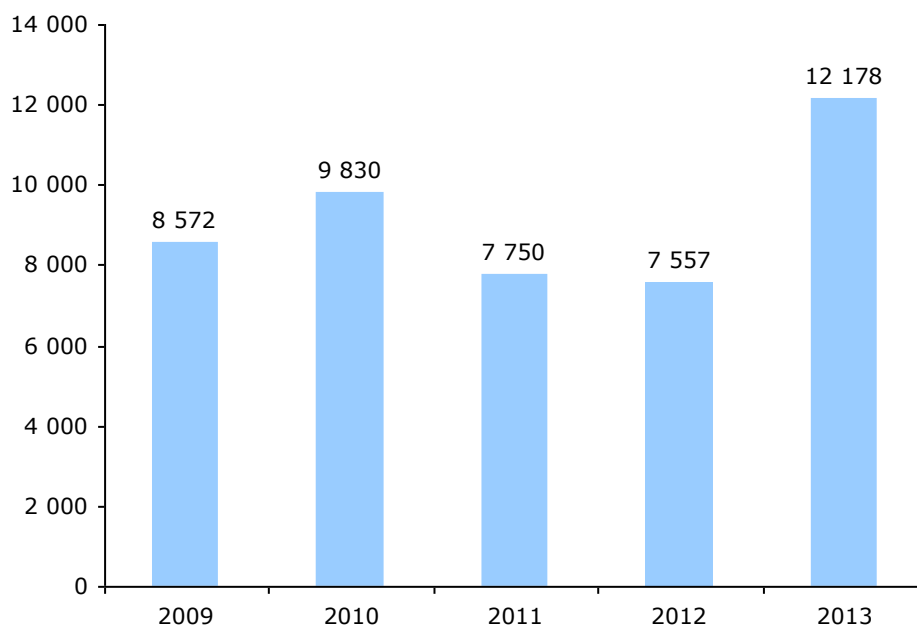
Източник: ИАРА

2. Производство на аквакултури в специализирани рибовъдни стопанства

Във връзка със забраната за извършване на стопански риболов във вътрешните водоеми на страната, влязла в сила от м. август 2012 г., и пререгистрацията на лицата по чл. 25 на ЗРА се увеличава броят на активните регистрирани производители на аквакултури.

По данни на ИАРА, през 2013 г. общото производство на аквакултури (зарибителен материал, риба и други водни организми за консумация) в специализираните рибовъдни стопанства възлиза на 12 178 тона. Това представлява ръст от 61,1% спрямо предходната година, като се отчита увеличение както при производството на зарибителен материал, така и при това на риба за консумация.

Фиг. 2. Общо производство на аквакултури в рибовъдните стопанства, 2009 – 2013 г. (тона)

Източник: ИАРА

През 2013 г. общото отчетено **производство на зарибителен материал** в рибовъдните стопанства нараства с 59,4% спрямо предходната година, до 2 503,7 тона. Това се дължи главно на увеличеното производство на зарибителен материал от два от основните видове риби, отглеждани в рибовъдните стопанства - шаран (над два пъти и половина до 1 170,9 тона) и пъстър толстолоб (с 38% до 403,3 тона). Значително се увеличава и производството на зарибителен материал от руска есетра (над 7 пъти), бял толстолоб (с около 45%) и сом (с около 30%). Сред основните видове риба, намалява производството на зарибителен материал от дъгова пъстърва и бял амур.

Отчетено е производство на зарибителен материал от видове отглеждани по екстензивен метод в топководните рибовъдни стопанства – бяла риба, щука, сребриста каракуда.

Таблица 4. Производство на зарибителен материал, риба и водни организми в рибовъдните стопанства, 2012 – 2013 г. (тона)

Общоприети и местни наименования	Зарибителен материал		Изм. 2013/2012	Риба за консумация		Изм. 2013/2012	Общо тегло		Изм. 2013/2012
	2012	2013		2012	2013		2012	2013	
Речна (балканска) пъстърва	10,8	2,3	-78,5%	34,6	21,5	-37,9%	45,4	23,8	-47,5%
Дъгова пъстърва	674,2	632,7	-6,2%	2 167,7	2 409,6	11,2%	2 841,9	3 042,3	7,1%
Сивен	0,0	5,2		0,0	6,5		0,0	11,7	
Щука	3,9	11,6	200,8%	5,8	32,9	464,8%	9,7	44,6	359,5%
Речен кефал	0,0	0,0		0,0	0,3	650,0%	0,0	0,3	650,0%
Лин	1,1	0,5	-57,4%	0,6	1,5	163,6%	1,6	1,9	17,2%
Уклей	0,0	0,0		2,4	6,4	167,2%	2,4	6,4	167,2%
Брияна (облез, уклей)	0,0	0,0		2,0	0,1	-93,5%	2,0	0,1	-93,5%

Общоприети и местни наименования	Зарибителен материал		Изм. 2013/2012	Риба за консумация		Изм. 2013/2012	Общо тегло		Изм. 2013/2012
	2012	2013		2012	2013		2012	2013	
Пластика	0,0	0,0		7,4	8,9	19,7%	7,4	8,9	20,5%
Шаран	444,5	1 170,9	163,4%	1 288,4	2 429,7	88,6%	1 732,9	3 600,6	107,8%
Сребриста каракуда	0,3	1,0	300,0%	94,1	265,6	182,4%	94,3	266,6	182,7%
Бял толстолоб	18,9	27,3	44,9%	77,7	42,7	-45,0%	96,5	70,0	-27,4%
Пъстър толстолоб	291,7	403,3	38,2%	820,5	1 823,2	122,2%	1 112,2	2 226,5	100,2%
Бял амур	64,8	56,5	-12,8%	150,6	239,4	58,9%	215,5	295,9	37,3%
Черен амур	0,0	0,0		4,0	2,3	-42,8%	4,0	2,3	-42,8%
Сом	24,0	31,1	29,9%	75,7	133,7	76,6%	99,7	164,9	65,4%
Канален (американски) сом	2,4	0,9	-63,1%	14,3	3,3	-77,0%	16,7	4,2	-75,0%
Бяла риба (сулка)	7,7	41,6	441,3%	19,3	133,6	590,8%	27,0	175,2	548,3%
Речен костур	0,0	0,0		0,4	10,8	2536,6%	0,4	10,8	2536,6%
Чига	0,0	0,0		0,6	0,7	27,3%	0,6	0,7	27,3%
Моруна	0,0	0,0		24,4	19,0	-22,3%	24,4	19,0	-22,3%
Пъструга	0,0	0,0		7,2	5,6	-22,0%	7,2	5,6	-22,0%
Руска есетра	9,4	69,1	633,0%	277,6	191,6	-31,0%	287,0	260,7	-9,2%
Сладководни раци	0,0	0,0		1,5	0,3	-83,8%	1,5	0,3	-83,8%
Езерен рак	0,0	0,5		3,4	31,9	836,8%	3,4	32,4	851,5%
Черна морска мида	0,0	39,6		877,8	1 787,3	103,6%	877,8	1 826,9	108,1%
- Други	0,0	4,6		6,6	20,2	206,1%	6,5	24,8	281,5%
- Езерна съомга	7,3	4,4	-39,9%	4,5	0,0	-99,1%	11,8	4,4	-62,6%
- Веслонос	0,2	0,6	244,4%	0,3	1,0	233,3%	0,5	1,6	237,5%
Червеноперка	0,0	0,0		3,2	6,2	94,0%	3,2	6,2	94,0%
Барамунди	10,0	0,0	-100,0%	0,0	0,8		10,0	0,8	-91,8%
Сибирска есетра	0,0	0,0		13,7	8,2	-40,3%	13,7	8,2	-40,3%
Африкански сом	0,0	0,0		0,0	29,7		0,0	29,7	
Общо	1 571,1	2 503,7	59,4%	5 986,1	9 674,3	61,6%	7 557,1	12 178,0	61,1%

Източник: ИАРА

През 2013 г. е отчетено **производство на риба и други водни организми за консумация** в размер на 9 674,3 тона – с 61,6% повече в сравнение с предходната година.

Традиционно, най-значително е производството за консумация на риби от видовете шаран, дъгова пъстърва и пъстър толстолоб. При всички тях е налице увеличение на производството спрямо предходната година, най-чувствително при пъстрия толстолоб (над два пъти), следвано от това при шарана (с около 89%) и дъговата пъстърва (с 11,2%).

Сред по-значимите стопански видове риби, съществено намаление в сравнение с 2012 г. бележи производството за консумация на руска есетра (с 31%), речна (балканска) пъстърва (с 37,9%), моруна (с 22,3%), сибирска есетра (с 40,3%) и канален (американски) сом (със 77%).

Основният вид морска аквакултура, отглеждана в крайбрежните акватории на страната, е черната морска мида. През 2013 г. нейното производство се увеличава малко над два пъти спрямо предходната година, достигайки 1 787,3 тона. Производството на езерен рак нараства до 32,4 тона.

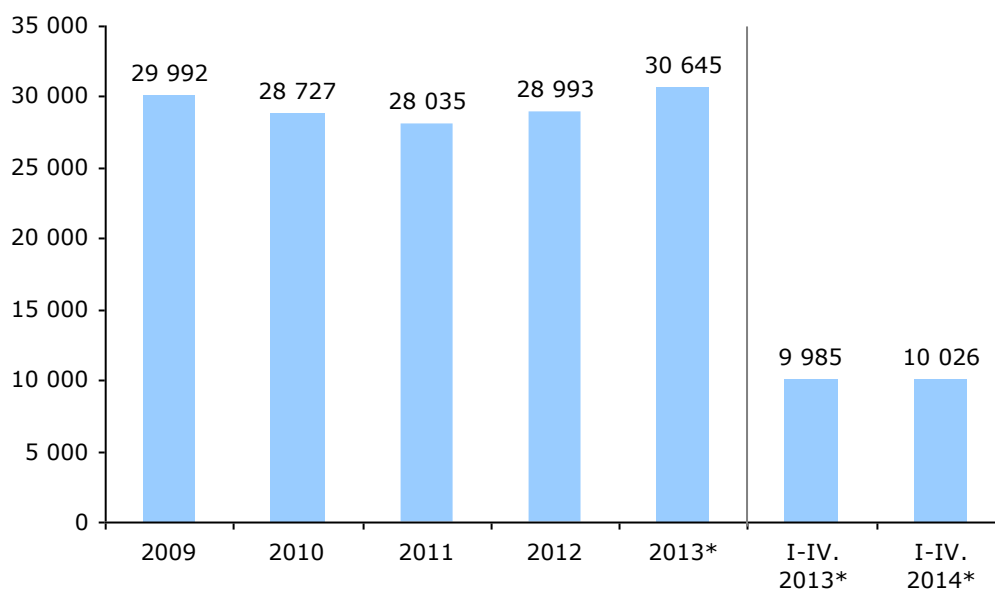
По данни на ИАРА, общият брой на активните рибовъдни стопанства към края на 2013 г. е 510, при 388 броя година по-рано. От тях, 470 са за сладководни аквакултури, а 40 - за морски аквакултури. Отчетено е производство на видове риби, които са приулов в екстензивните и полуинтензивни топловодни стопанства – платика, уклея, сребриста каракуда, речен костур, червеноперка. Тези видове не са обект на целенасочено развъждане и отглеждане в аквакултурното производство.

През 2014 г. се очаква да продължи нарастването на броя на рибовъдните стопанства и съответно производството на аквакултури, за което допринася и изграждането на нови, модернизирането и увеличаването на производствени мощности с финансиране по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“.

3. Внос на риба и рибни продукти

По предварителни данни на НСИ, **през 2013 г.** общият внос на риба и рибни продукти в България възлиза на 30 645 тона (Фиг. 3). Това е с 5,7% повече спрямо предходната година, като се отчита нарастване както на вноса на риби и други водни организми, така и на този на преработени рибни продукти (Таблица 5).

Фиг. 3 Внос на риба, други водни организми и рибни продукти през периода 2009 – април 2014 г. (тона)

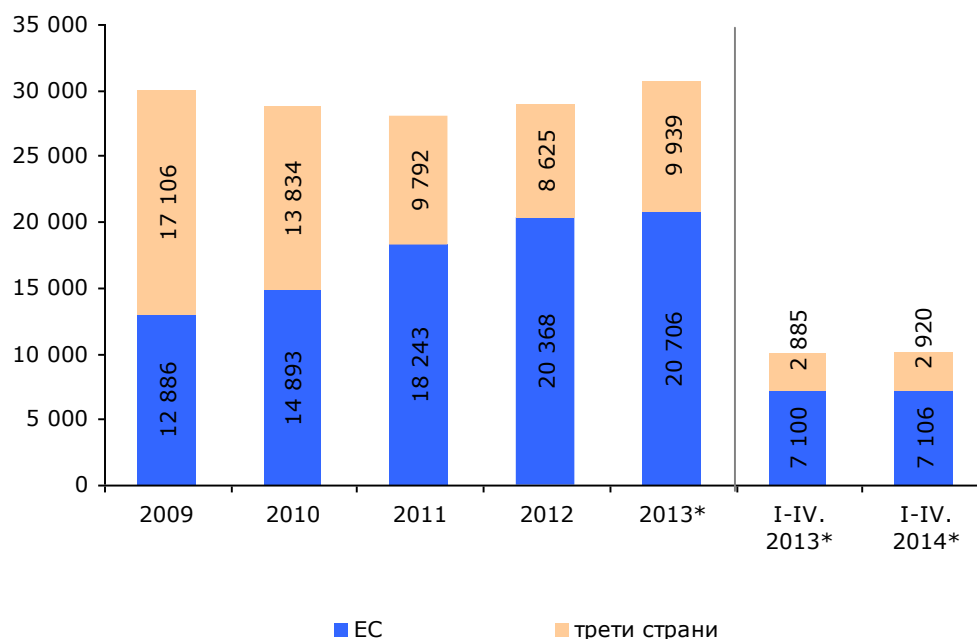

Източник: НСИ, *предварителни данни

Близо 68% от общо внесените количества риба и рибни продукти са от ЕС. Доставките от държави членки на Съюза нарастват с 1,7% на годишна база, до 20 706 тона. Най-значителни количества в рамките на 2013 г. са доставени от Испания (3,6 хил. тона), Нидерландия (2,3 хил. тона), Гърция (2,2 хил. тона), Белгия (1,4 хил. тона) и Обединено кралство (1,3 хил. тона).

Вносът на риба и рибни продукти от трети страни бележи ръст от 15,2% спрямо 2012 г., до 9 939 тона. Основни партньори са Виетнам (2,9 хил. тона) и Китай (1,5 хил. тона), следвани от Тайланд (0,8 хил. тона), Перу (0,5 хил. тона), Аржентина (0,5 хил. тона) и др.

Фиг. 4 Внос на риба, други водни организми и рибни продукти от ЕС и трети страни през периода 2009 – април 2014 г. (тона)

Източник: НСИ, * предварителни данни

По видове продукти, структурата на вноса през 2013 г. включва: 26 953 тона риба, филета, ракообразни и мекотели (живи, пресни, охладени, замразени или сушени и др.) и 3 691 тона – преработени рибни продукти (готови храни и консерви от риба, хайвер, консервирани ракообразни и мекотели).

Таблица 5. Внос на риба, други водни организми и рибни продукти през периода 2012 – април 2014 г. (тона)

Продукти	2012	2013*	I-IV. 2013*	I-IV. 2014*	Изменение	
					2013/2012	I-IV. 2014/2013
Риби, филета, ракообразни, мекотели, в т. ч.:	26 122	26 953	8 878	9 130	3,2%	2,8%
Живи риби - сладководни и морски	16	11	3	1	-32,9%	-80,8%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	3 069	3 128	789	1 523	1,9%	93,0%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	16 299	17 127	5 970	5 812	5,1%	-2,7%
Филета и други меса от риби, пресни, охладени или замразени	4 501	4 721	1 506	920	4,9%	-38,9%
Риби - сушени, осолени, пушени	449	313	120	167	-30,2%	39,4%
Ракообразни	270	751	215	434	177,9%	102,0%
Мекотели	1 519	804	247	232	-47,1%	-6,2%
Водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите	-	99	29	43	-	51,0%
Преработени рибни продукти, в т. ч.:	2 871	3 691	1 108	896	28,6%	-19,1%

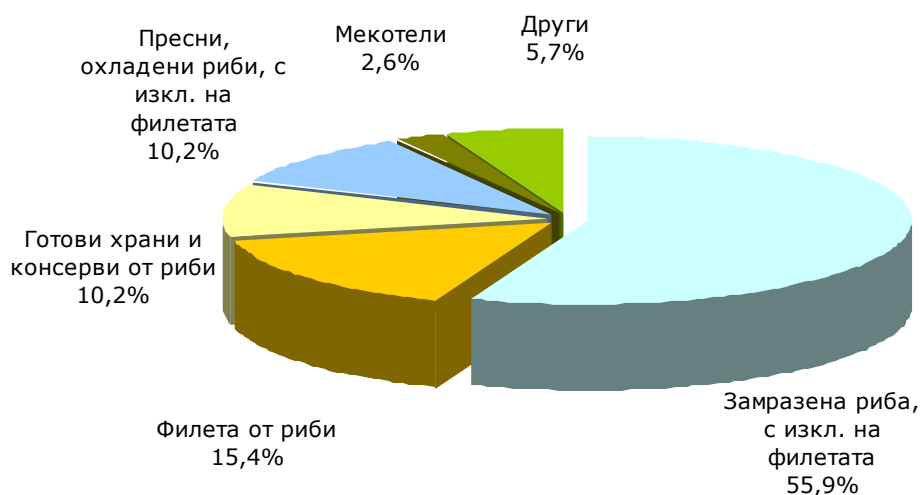
Готови храни и консерви от риби; хайвер	2 431	3 118	926	683	28,3%	-26,3%
Ракообразни и мекотели, консервирани	440	574	181	213	30,4%	17,6%
Общо риба, др. водни организми и рибни продукти	28 993	30 645	9 985	10 026	5,7%	0,4%

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХ; *предварителни данни

Повече от половината от общия внос на риба и рибни продукти за 2013 г. заема този на замразената риба, с изкл. на филета – 17 127 тона, с 5,1% повече спрямо предходната година.

Подобно на предходни години, най-значителен е вносът на замразена скумрия, който намалява с 4% в сравнение с 2012 г. до 11 052 тона. Вносът на замразена скумрия е за задоволяване на търсенето на пазара както за директна консумация, така и като основна суровина за преработка в консервната промишленост, поради липса на улов в България.

Фиг. 5 Структура на вноса на риба и рибни продукти през 2013 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

През годината са внесени и сравнително големи количества замразена риба от следните видове: сардини, шпрот, трицона, цаца - общо 541 тона, херинга – 1 471 тона, мерлуза – 523 тона, сафрид – 255 тона, тихоокеанска и атлантическа съомга – 234 тона, пъстървови – 137 тона и акула – 132 тона.

През 2013 г. общият внос на преработени рибни продукти нараства с 27,6% спрямо предходната година, до 3 691 тона. В рамките на годината са внесени 3 118 тона готови храни и консерви от риби и хайвер - с 28,3% повече в сравнение с предходната година. При вноса на консервирани ракообразни и мекотели увеличението на годишна база е с 30,4%, до 574 тона.

По предварителни данни на НСИ, **през първите четири месеца на 2014 г.** са внесени общо 10 026 тона риба и рибни продукти, което е незначително над нивото от същия период на предходната година (с 0,4%). Наблюдава се леко увеличение на вноса на риба, филета, ракообразни и мекотели с 2,8% на годишна база, докато вносът на преработени рибни продукти спада с около 19%.

Основен доставчик на риба и рибни продукти през четирите месеца на 2014 г. остава ЕС със 7 106 тона (71% от общия внос за периода), което е с 0,1% повече спрямо същия период на предходната година.

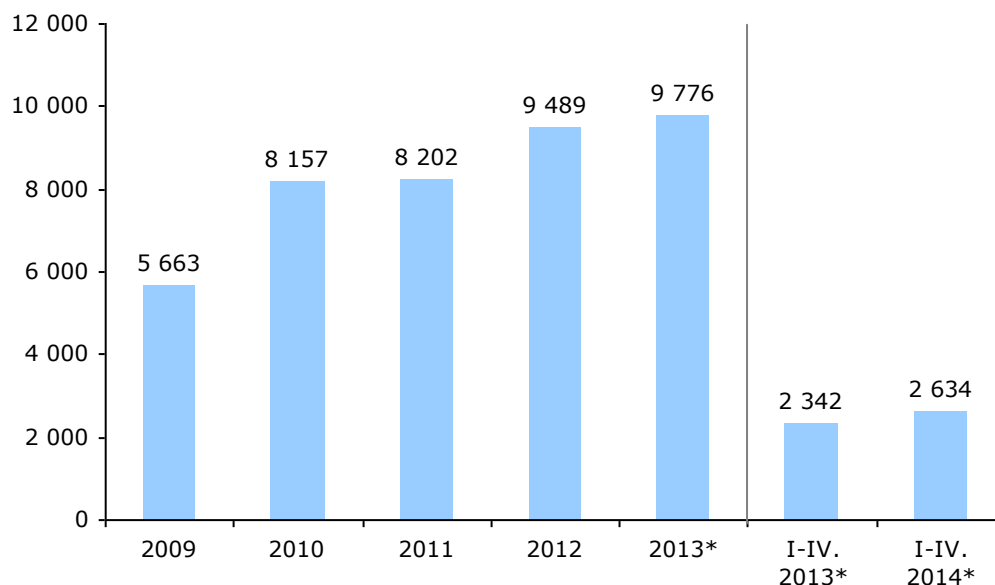
Вносът от трети страни нараства с 1,2% на годишна база до 2 920 тона.

До края на 2014 г. се очаква да продължат да се внасят сравнително големи количества риба и рибни продукти с цел разнообразяване на асортимента на пазара, както и за суровина за преработвателните предприятия. Предвижда се общият внос за годината да остане близък до нивото от предходната 2013 г., като достигне около или малко над 30 хил. тона.

4. Износ на риба и рибни продукти

По предварителни данни на НСИ, **през 2013 г.** е осъществен общ износ на риба, водни организми и рибни продукти в размер на 9 776 тона. Това представлява ръст от 3% спрямо предходната година, което се обяснява с отчетеното увеличение на улова и производството на риба и други водни организми в страната, както и с реализирането на реекспорт на вносна риба (предимно скумрия).

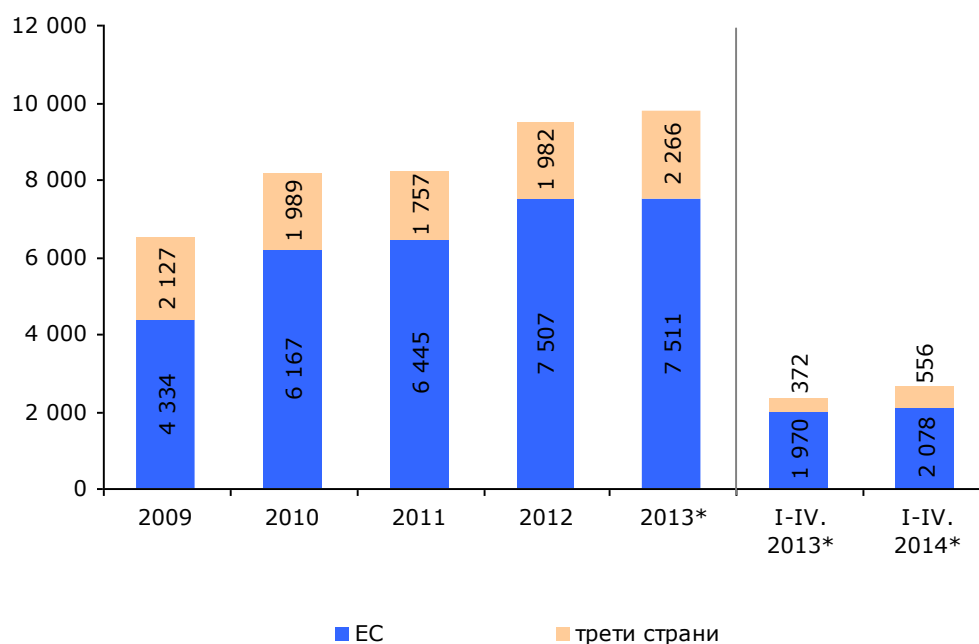
Фиг. 6 Износ на риба, други водни организми и рибни продукти през периода 2009 – април 2014 г. (тона)

Източник: НСИ, *предварителни данни

През 2013 г. износът на риба и рибни продукти за ЕС са задържа на нивото от предходната година и възлиза на 7 511 тона, формирайки около 77% от общия износ на такива продукти. Най-значителни количества са насочени за Румъния (4,4 хил. тона), Швеция (1,3 хил. тона) и Гърция (1 хил. тона).

Фиг. 7 Износ на риба, други водни организми и рибни продукти за ЕС и трети страни през периода 2009 – април 2014 г. (тона)

Източник: НСИ, *предварителни данни

Износът на риба и рибни продукти за трети страни е в размер на 2 266 тона – с 14,3% повече спрямо 2012 г. Основни дестинации са Република Корея, Япония, Сърбия Русия и Турция.

Таблица 6. Износ на риба, други водни организми и рибни продукти през периода 2012 – април 2014 г. (тона)

Продукти	2012	2013*	I-IV. 2013*	I-IV. 2014*	Изменение	
					2013/2012	I-IV. 2014/2013
Риби, филета, ракообразни, мекотели, в т. ч.:	7 164	7 071	1 678,6	1 731,0	-1,3%	3,1%
Живи риби - сладководни и морски	682	760,6	260,3	216,9	11,6%	-16,7%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	1 254	1 127,7	360,7	229,4	-10,1%	-36,4%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	2 904	2 662,0	629,4	820,0	-8,3%	30,3%
Филета и други меса от риби, пресни, охладени или замразени	380	560,3	270,6	147,3	47,6%	-45,6%
Риби - сушени, осолени, пушени	173	321,7	48,6	81,1	86,2%	66,9%
Ракообразни	46	53,8	4,4	13,2	16,7%	200,0%
Мекотели	1 726	1 537,9	80,5	180	-10,9%	123,6%
Водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите	-	46,8	24,1	43,1		78,8%

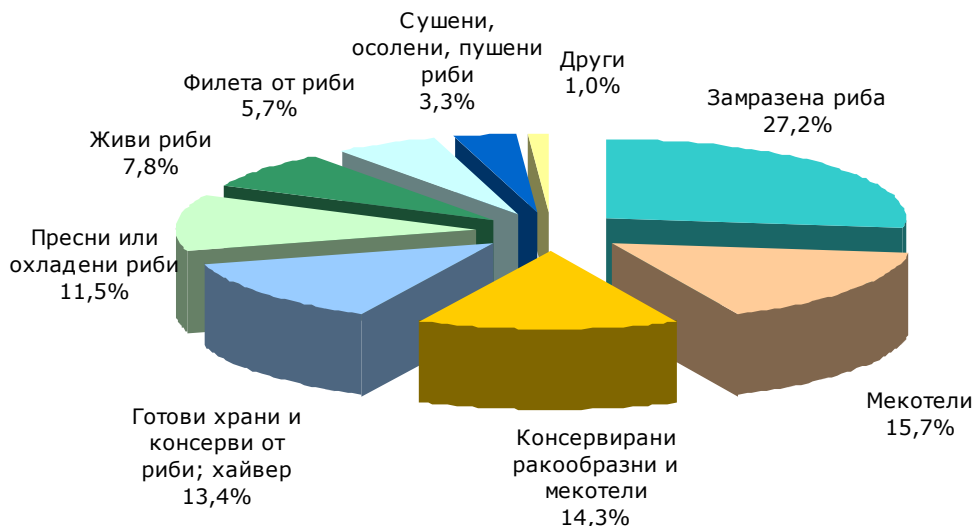
Преработени рибни продукти, в т. ч.:	2 324,9	2 705,5	663,8	902,9	16,4%	36,0%
Готови храни и консерви от риби; хайвер	637,5	1 311,6	369,1	329,5	105,7%	-10,7%
Ракообразни и мекотели, консервирани	1 687,4	1 393,9	294,7	573,4	-17,4%	94,6%
Общо риба, др. водни организми и рибни продукти	9 488,5	9 776,3	2 342,4	2 633,9	3,0%	12,4%

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХ; *предварителни данни

Структурата на експорта през 2013 г. включва: 7 071 тона риба, ракообразни и мекотели – живи, пресни, охладени, замразени, пушени или осолени и 2 706 тона преработени рибни продукти (готови храни и консерви от риба, в т. ч. хайвер, консервиране ракообразни и мекотели).

Спрямо предходната година се наблюдава значително увеличение на износа на готови храни и консерви от риби (над два пъти); сушени, осолени и пушени риби (с 86%) и филета от риби (с 48%) и по-слабо такава при износа на живи риби и ракообразни. Същевременно, износьт на пресни, охладени и замразени риби (с изкл. на филета), мекотели и консервирани ракообразни и мекотели се свива с между 8,3 и 17,4%.

Фиг. 8 Структура на износа на риба, други водни организми и рибни продукти през 2013 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

През 2013 г. износьт на замразена риба (с изключение на филетата) продължава да заема водещо място в общия износ на риба и рибни продукти, възлизайки на 2 662 тона.

Близо половината от изнесената замразена риба през годината е скумрия – 1 233 тона, с 3,8% по-малко спрямо предходната година. Сравнително големи са и

изнесените количества замразен шпрот, трициона или цаца – 901 тона, което е с около 14% повече в сравнение с 2012 г., поради нарасналия улов. Традиционно, най-голям е износът на замразена риба за Румъния (1,8 хил. тона).

През 2013 г. износът на мекотели бележи спад от 10,9% спрямо предходната година, до 1 538 тона. Количествата са насочени основно за Корея , Япония , Гърция и Босна и Херцеговина.

На трето място по обем е износът на консервирани ракообразни и мекотели с 1 393 тона. Изнесени са предимно консервирани скариди (993 тона) и мекотели (286 тона). Основна дестинация за тези продукти през годината е Швеция с 991 тона, следвана от Япония (176 тона), Република Корея (77 тона) и Румъния (63 тона).

По предварителни данни на НСИ, **през периода януари - април 2014 г.** са изнесени 2 634 тона риба и рибни продукти - с 12,4% повече в сравнение със същия период на предходната година. Наблюдава се значителното нарастване на изнесените количества замразена риба, ракообразни мекотели и др. безгръбначни и на консервирани ракообразни и мекотели, докато износът на другите видове рибни продукти намалява.

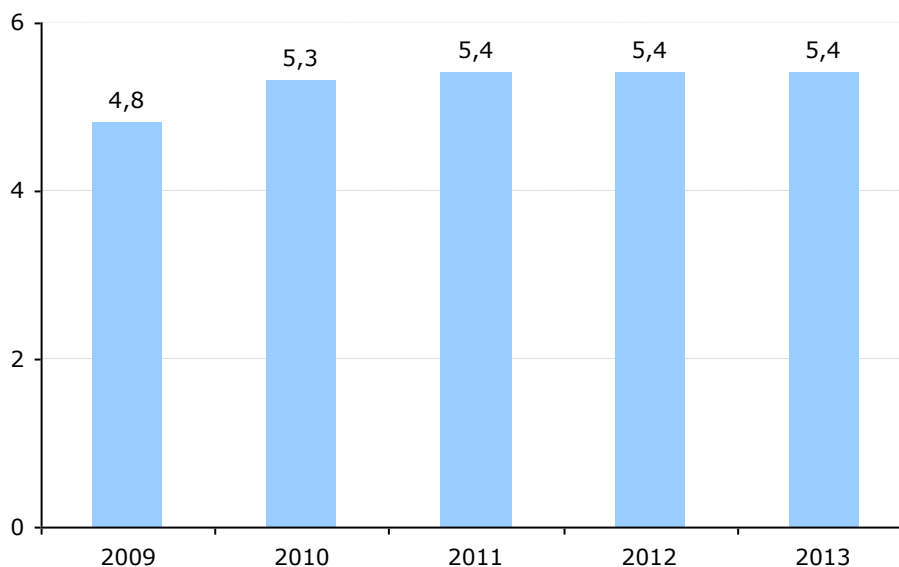
От общо изнесените количества риба и рибни продукти за първите четири месеца на 2014 г., около 79% представляват вътрешнообщностна търговия със страните от ЕС (2 078 тона), а останалите 556 тона са износ за трети страни. За анализирания период износът за ЕС нараства с 5,5% на годишна база, а този за трети страни - с около 50%.

Поради специфичните особености на риболова и аквакултурното производство в страната, обикновено по-голям обем износ на риба и рибни продукти се наблюдава през втората половина на годината. Очаква се износът на риба, водни организми и рибни продукти за цялата 2014 г. да бъде малко над нивото от предходната година, като достигне около 10 хил. тона. Предпоставка за реализирането на по-голям износ на риба и рибни продукти са по-високите цени на външните пазари и предвижданото по-голямо производство в стопанствата.

5. Потребление на риба и рибни продукти от домакинствата

По данни на НСИ, през 2013 г. годишното потребление на риба и рибни продукти от домакинствата остава на нивото от предходните две година, възлизайки на средно 5,4 кг на лице. Това не включва количествата, консумирани в заведенията за обществено хранене.

Фиг. 9 Средно потребление на риба и рибни продукти на лице от домакинство през периода 2009 - 2013 г. (кг)

Източник: НСИ

6. Цени на риба

6.1. Цени на риба през 2013 г.

По данни на „Системата за агропазарна информация“ ЕООД (САПИ), през 2013 г. се отчита увеличение на **цените на едро** на почти всички наблюдавани видове риба. Това е свързано с по-високите цени на международните пазари, както и с влизането в сила на забраната за стопански улов във вътрешните водоеми на страната.

Таблица 7. Цени на едро на основни видове риба през 2013 г. (лв./кг)

Видове риба	2012 ср.	2013													Изм. 2013/2012
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ср.	
скумрия	4,71	4,89	4,90	4,90	4,89	5,68	4,82	4,85	4,80	4,81	4,79	4,79	4,79	4,91	4,2%
цаца	1,89	2,44	2,44	2,44	2,44	2,39	2,32	2,31	2,25	2,24	2,25	2,25	2,24	2,33	23,3%
шаран	4,74	5,29	5,29	5,29	5,29	5,47	5,29	5,29	5,27	5,26	5,23	5,29	5,26	5,29	11,6%
хек	5,19	5,76	5,76	5,76	5,76	6,11	5,89	5,91	5,91	5,95	5,94	5,99	5,98	5,89	13,5%
толстолоб	2,91	3,03	3,03	3,03	3,03	3,22	3,50	3,51	3,50	3,49	3,40	3,31	3,25	3,28	12,7%
пъстърва	8,44	8,77	8,78	8,78	8,77	8,98	8,62	8,61	8,69	8,68	8,64	8,59	8,60	8,71	3,2%
паламуд	6,20	8,90	8,95	8,95	8,90	8,96	9,52	10,14	10,09	9,78	9,99	8,88	9,66	9,39	51,5%
сом	7,77	8,62	8,64	8,64	8,62	9,05	8,87	8,67	8,61	8,61	8,53	8,52	8,27	8,64	11,2%
бяла риба	6,38	6,30	6,30	6,30	6,30	6,79	6,59	6,59	6,57	6,49	6,78	6,81	6,45	6,52	2,2%
херинга	4,11	5,76	5,76	5,76	5,76	6,11	5,89	5,91	5,91	5,95	5,94	5,99	5,98	5,89	43,3%
акула	8,87	8,26	8,25	8,25	8,26	8,60	8,32	8,66	8,91	9,17	9,79	9,46	9,03	8,75	-1,4%
сафрид	4,52	5,37	5,36	5,36	5,37	5,26	4,71	4,69	4,86	5,10	4,99	4,92	5,11	5,09	12,6%
попче	3,58	3,44	3,44	3,44	3,44	3,86	3,47	4,05	4,73	4,70	4,33	3,67	3,35	3,83	7,0%

Източник: САПИ

По видове риба, поскъпването спрямо 2012 г. е в широките граници от 2,2 до 51,5%, като най-значително е то при паламуда (с 51,5%) и херингата (43,3%), а най-слабо изразено - при бялата риба. Единствено при цените на едро на акулата е регистрирано леко намаление спрямо предходната година - с 1,4%.

Следвайки тенденцията при цените на едро, през 2013 г. **цените на дребно** на почти всички наблюдавани видове риба са съществено над нивата от предходната година. Средногодишното увеличение при тях е с между 1,4 и 53,3%. Най-значително поскъпват херингата и паламудът, съответно с 53,3 и 28,9%.

Единствено при бялата риба се отчита незначително поевтиняване в магазинната мрежа спрямо предходната година - с 0,3 %.

Таблица 8. Цени на дребно на основни видове риба през 2013 г., лв./кг

Видове риба	2012 сп.	2013													Изм. 2013/ 2012
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	сп.	
скуприя	5,88	5,91	5,91	5,91	5,91	5,78	5,77	5,80	5,91	5,91	6,02	6,32	6,39	5,96	1,4%
цаца	2,33	2,59	2,58	2,58	2,59	2,54	2,54	2,61	2,62	2,58	2,59	2,65	2,66	2,59	11,2%
шаран	5,68	5,87	5,87	5,87	5,87	5,87	5,87	5,89	5,96	5,94	6,04	6,11	6,11	5,94	4,6%
хек	6,36	6,52	6,52	6,52	6,52	6,73	6,75	6,80	6,89	6,94	6,94	6,79	6,83	6,73	5,8%
толстолоб	3,59	3,56	3,56	3,56	3,56	3,62	4,14	4,16	4,14	4,15	4,07	4,04	3,97	3,88	8,1%
пъстърва	9,67	10,03	10,02	10,02	10,03	10,02	10,03	10,05	10,13	10,12	10,17	10,07	10,14	10,07	4,1%
паламуд	6,99	8,41	8,41	8,41	8,41	8,97	9,36	9,35	9,57	9,35	9,48	9,33	9,04	9,01	28,9%
сом	9,19	9,25	9,24	9,24	9,25	9,73	10,09	10,16	10,17	10,16	10,14	10,24	10,36	9,83	7,0%
бяла риба	7,08	6,89	6,88	6,88	6,89	7,25	7,18	7,18	7,01	6,95	6,96	7,20	7,39	7,06	-0,3%
херинга	4,39	6,52	6,52	6,52	6,52	6,73	6,75	6,80	6,89	6,94	6,94	6,79	6,83	6,73	53,3%
акула	9,19	9,56	9,55	9,55	9,56	9,63	10,04	10,11	9,95	10,06	10,29	9,90	9,06	9,77	6,3%
сафрид	5,23	5,82	5,83	5,83	5,82	5,79	5,57	5,85	5,97	6,07	5,77	5,55	5,78	5,80	11,0%
попче	5,01	5,32	5,35	5,35	5,32	5,13	5,11	5,71	5,88	5,95	5,53	5,08	5,26	5,42	8,2%

Източник: САПИ

6.2 Цени на риба през периода януари - юни 2014 г.

По данни на САПИ, през първото шестмесечие на 2014 г. цените на едро на по-голяма част от наблюдаваните видове риба, предлагани на пазара в страната, отбелязват намаление в сравнение със същия период на 2013 г.

Средно за периода, най-чувствително поевтиняване се наблюдава при херингата (с 25,5%), а по-слабо изразено - при скуприята, цацата, шарана, толстолоба, пъстървата, сома, бялата риба и попчетата (с между 0,5 и 9,1%).

В същото време, при цените на едро на паламуда, сафрида, хека и акулата се отчита увеличение с между 2 и 8,8%, най-съществено при акулата.

Таблица 9. Цени на едро на основни видове риба през 2014 г. (лв./кг)

Видове риба	2013							2014							Изм. I-VI. 2014/2013
	I	II	III	IV	V	VI	I-VI ср.	I	II	III	IV	V	VI	I-VI ср.	
сумрия	4,89	4,90	4,90	4,89	5,68	4,82	5,01	4,77	4,77	4,77	4,79	4,81	4,82	4,79	-4,4%
цаца	2,44	2,44	2,44	2,44	2,39	2,32	2,41	2,21	2,19	2,20	2,18	2,19	2,16	2,19	-9,1%
шаран	5,29	5,29	5,29	5,29	5,47	5,29	5,32	5,26	5,24	5,25	5,26	5,23	5,27	5,25	-1,3%
хек	5,76	5,76	5,76	5,76	6,11	5,89	5,84	5,99	6,00	6,01	6,02	6,04	6,03	6,02	3,1%
толстолоб	3,03	3,03	3,03	3,03	3,22	3,50	3,14	3,19	3,06	2,92	2,93	2,94	2,96	3,00	-4,5%
пъстърва	8,77	8,78	8,78	8,77	8,98	8,62	8,78	8,60	8,53	8,60	8,66	8,68	8,66	8,62	-1,8%
паламуд	8,90	8,95	8,95	8,90	8,96	9,52	9,03	9,50	9,53	9,40	8,93	8,95	8,93	9,21	2,0%
сом	8,62	8,64	8,64	8,62	9,05	8,87	8,74	8,30	8,45	8,46	8,95	9,06	8,95	8,70	-0,5%
бяла риба	6,30	6,30	6,30	6,30	6,79	6,59	6,43	6,35	6,35	6,35	6,07	5,98	6,11	6,20	-3,6%
херинга	5,76	5,76	5,76	5,76	6,11	5,89	5,84	4,26	4,24	4,24	4,38	4,48	4,49	4,35	-25,5%
акула	8,26	8,25	8,25	8,26	8,60	8,32	8,32	8,95	9,00	8,96	9,14	9,12	9,12	9,05	8,8%
сафрид	5,37	5,36	5,36	5,37	5,26	4,71	5,24	5,18	5,32	5,32	5,25	5,68	5,44	5,37	2,5%
полче	3,44	3,44	3,44	3,44	3,86	3,47	3,52	3,21	3,40	3,40	3,21	3,22	3,36	3,30	-6,3%

Източник: САПИ

За разлика от цените на едро, през първото полугодие на 2014 г. като цяло се наблюдава леко увеличение на **цените на дребно** на наблюдаваните видове риба. По видове, поскъпването спрямо същия период на 2013 г. е в границите от 0,4 до 7,9%, като най-чувствително е то при сумрията и херингата, а най-слабо изразено - при цацата.

Таблица 10. Цени на дребно на основни видове риба през 2014 г. (лв./кг)

Видове риба	2013							2014							Изм. I-VI. 2014/2013
	I	II	III	IV	V	VI	I-VI ср.	I	II	III	IV	V	VI	I-VI ср.	
сумрия	5,91	5,91	5,91	5,91	5,78	5,77	5,86	6,35	6,32	6,32	6,30	6,33	6,29	6,32	7,9%
цаца	2,59	2,58	2,58	2,59	2,54	2,54	2,57	2,65	2,66	2,65	2,55	2,50	2,46	2,58	0,4%
шаран	5,87	5,87	5,87	5,87	5,87	5,87	5,87	6,22	6,19	6,14	6,11	6,05	6,07	6,13	4,4%
хек	6,52	6,52	6,52	6,52	6,73	6,75	6,59	6,83	6,87	6,89	6,87	6,95	6,95	6,89	4,6%
толстолоб	3,56	3,56	3,56	3,56	3,62	4,14	3,67	3,90	3,93	3,93	3,72	3,46	3,58	3,75	2,2%
пъстърва	10,03	10,02	10,02	10,03	10,02	10,03	10,02	10,29	10,31	10,38	10,37	10,29	10,21	10,31	2,9%
паламуд	8,41	8,41	8,41	8,41	8,97	9,36	8,66	8,52	8,47	8,49	8,52	8,54	8,53	8,51	-1,7%
сом	9,25	9,24	9,24	9,25	9,73	10,09	9,46	9,96	9,95	9,92	9,93	9,97	9,71	9,91	4,8%
бяла риба	6,89	6,88	6,88	6,89	7,25	7,18	7,00	7,25	7,27	7,33	7,45	7,66	7,66	7,44	6,3%
херинга	6,52	6,52	6,52	6,52	6,73	6,75	6,59	6,84	7,10	6,80	7,06	7,20	7,61	7,10	7,7%
акула	9,56	9,55	9,55	9,56	9,63	10,04	9,65	8,98	9,00	8,84	8,90	8,95	9,05	8,95	-7,3%
сафрид	5,82	5,83	5,83	5,82	5,79	5,57	5,78	5,81	5,84	5,92	5,81	6,14	5,83	5,89	2,0%
полче	5,32	5,35	5,35	5,32	5,13	5,11	5,26	5,44	5,27	5,00	4,55	4,54	5,05	4,98	-5,3%

Източник: САПИ

В сравнение с първото шестмесечие на предходната година, намаление на средната цена на дребно се отчита само при паламуда, попчетата и акулата, съответно с 1,7%, 5,3% и 7,7%.

До края на 2014 г. се очаква цените на основните видове риба да останат сравнително стабилни. При традиционните за България видове риби те ще зависят основно от размера на улова и произведените количества, а при видовете, предлагани главно от внос – от вносните цени.